

AD 86/26

LIMITE

CONF-ME 37

ÜHINEMISDOKUMENT

Teema: EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT
– 17. peatükk: majandus- ja rahanduspoliitika

EUROOPA LIIDU ÜHINE SEISUKOHT

17. läbirääkimispeatükk: majandus- ja rahanduspoliitika

Käesolev Euroopa Liidu seisukoht põhineb üldisel seisukohal, mille liit on võtnud Montenegroga toimuva ühinemiskonverentsi jaoks (AD 23/12 CONF-ME 2), ning selle suhtes kohaldatakse eelkõige järgmisi nimetatud üldises seisukohas kinnitatud läbirääkimispõhimõtteid:

- mõne läbirääkimispeatüki suhtes kummagi poole esitatud arvamused ei mõjuta mingil viisil seisukohta, mis võidakse võtta teiste peatükkide suhtes;
- läbirääkimiste käigus järjestikku läbivaadatavate peatükkide suhtes saavutatud (isegi osalisi) kokkuleppeid ei saa pidada lõplikeks enne üleüldise kokkuleppe saavutamist;
- kohaldatakse läbirääkimisraamistiku punktides 24, 28, 41 ja 44 sätestatud nõudeid.

EL innustab Montenegrot jätkama oma õigusaktide vastavusse viimist ELi *acquis*'ga, arvestades, et enne ühinemist võivad jõustuda täiendavad õigusaktid, tagama liidu õigustiku tõhusa rakendamise ja järgimise ning töötama juba enne ühinemist välja ELi poliitikameetmete ja vahenditega võimalikult sarnased meetmed ja vahendid.

EL märgib, et Montenegro kiidab oma läbirääkimisseisukohas AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ja selle *addendum*'is AD 64/26 CONF-ME 28 heaks 17. peatüki alla kuuluva *acquis*' 28. augusti 2026. aasta seisuga ning kinnitab, et on valmis seda rakendama Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevaks.

Rahapoliitika

EL tunnustab Montenegro märkimisväärseid edusamme oma õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel, et tagada keskpanga funktsionaalne, institutsiooniline, isiklik ja rahaline sõltumatus.

EL märgib, et Montenegro keskpanga seadusega tagatakse ja rakendatakse kõik neli keskpanga sõltumatuse põhimõtet (funktsionaalne, institutsiooniline, isiklik ja rahaline sõltumatus) kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepinguga (ELi toimimise leping) ning Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) ja Euroopa Keskpanga (EKP) põhikirjaga. Seaduses on selgesõnaliselt sätestatud, et Montenegro keskpanga peamine eesmärk on säilitada hindade stabiilsus. Montenegro keskpank toetab seda põhiülesannet mõjutamata ka ELi majanduspoliitika meetmeid.

EL märgib, et Montenegro Keskpank tegutseb oma eesmärkide täitmisel sõltumatult, seejuures keskpanga seadusega on keelatud igasugune väline mõju, muu hulgas valitsusasutuste või muude üksuste mõju tema otsustusprotsessidele ja otsuseid tegevatele organitele. See põhimõte hõlmab ka Montenegro keskpanga otsuseid, mida välised asutused ei saa heaks kiita, kehtetuks tunnistada, tühistada ega muul viisil muuta, välja arvatud kohtuliku kontrolli kaudu.

EL märgib, et Montenegro keskpanga seaduses on sätestatud presidendi, asepresidentide ja teiste nõukogu liikmete kuueaastane ametiaeg koos tugevate kaitsemeetmetega nende meelevaldse ametist vabastamise vastu, kusjuures ametist tagandamise tingimused on täielikult kooskõlas EKPSi/EKP põhikirjaga. EL märgib samuti, et keskpanga seaduses on määratletud ka kvalifitseerumise kriteeriumid, ühitamatuse reeglid ja ametiaja lõpule järgnevaid töökohti puudutavaid piiranguid, et vältida huvide konflikte.

Rahalise sõltumatuse osas märgib EL, et Montenegro keskpanga seadus on kooskõlas EKPSi ja EKP põhikirjaga. Lisaks märgib EL, et Montenegro keskpank teenib ise oma tulu, võtab vastu oma finantsplaneeringu ja aastaaruanded, määrab kindlaks kasumi ja kahjumi ning jaotab kasumi vastavalt Montenegro keskpanga käsitlevale seadusele sõltumatult. Montenegro keskpangal on olemas auditimehhanismid, muu hulgas on määratud sõltumatu välisaudiitor. EL eeldab, et need kaitsemeetmed aitavad kaasa Montenegro keskpanga rahalisele jätkusuutlikkusele ja tegevuse sõltumatusele ning kaitsevad Montenegro keskpanga poliitilise mõju eest. Montenegro keskpanga finantsautonoomia säilitamiseks on oluline, et Montenegro valitsus peaks kinni keskpangaga saavutatud kokkuleppest teenustasude kohta, mis on oluline tuluallikas ning aitavad kaasa keskpanga finantssõltumatusele ja tegevusautonoomiale.

EL tervitab 24. augustil 2026 vastu võetud Montenegro põhiseaduse artikli 143 muudatust, millega tugevdatakse veelgi keskpanga funktsionaalset sõltumatust.

EL märgib, et Montenegro õigusraamistik keelab avaliku sektori rahastamise ning on kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 123 ja EKPSi/EKP põhikirjaga.

Lisaks märgib EL, et tehti mitu õiguslikku muudatust, muu hulgas krediidasutusi, pensionifonde, hoiuste kaitset ja kindlustust käsitlevates valdkondlikes õigusaktides, mis puudutavad avaliku sektori asutustele rahaasutustes eesõiguse andmise keelamist, nagu on nõutud ELi toimimise lepingu artiklis 124. EL märgib, et need ühinemisel kehtima hakkavad muudatused tagavad täieliku vastavuse ELi *acquis*'le selles valdkonnas.

EL rõhutab, et on äärmiselt oluline, et Montenegro säilitaks oma keskpanga sõltumatuse ja kaitseks seda lubamatu poliitilise mõju eest, eelkõige Montenegro keskpanga seaduse ja muude asjakohaste õigusaktide täieliku järgimise ja rakendamise kaudu.

EL märgib, et Montenegro on teinud märkimisväärsed edusamme oma keskpanga integreerimisel EKPSiga, et ta on välja töötanud integratsiooni tegevuskava ning et ta jätkab vajaliku haldus-, tehnilise ja tegevussuutlikkuse tugevdamist, et täita ühinemisel EKPSiga seotud ülesandeid.

ELi toimimise lepingus sätestatud euro kasutuselevõtu raamistiku kohaldamine Montenegro suhtes

EL rõhutas korduvalt, et Montenegro majanduse ühepoolne eurole üleminek on vastuolus loogikaga, millest on lähtunud ELi toimimise lepingus, kus esitatakse eurole üleminekuks selge institutsiooniline tee. Euro kasutuselevõtuks peavad ELi liikmesriigid olema saavutanud püsiva lähenemise kõrge taseme, mida mõõdetakse nelja nominaalse lähenemiskriteeriumi (hindade stabiilsus, riigi rahanduse jätkusuutlikkus, vahetuskurss ja pikaajaline intressimäär) täitmisega, võttes samal ajal arvesse ka muid majandusliku integratsiooni ja lähenemise seisukohast olulisi tegureid, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1 ja protokollis nr 13 lähenemiskriteeriumide kohta.

EL tuletab meelde Montenegroga peetava ühinemiskonverentsi üldist seisukohta (AD 23/12 CONF-ME 2), milles märgiti, et Montenegro ametiasutuste poolt erandlikel asjaoludel otsustatud euro kasutamine on euroala liikmesusest täiesti eraldi teema ning et seda küsimust tuleb läbirääkimistel käsitleda. EL lisas veel, et Montenegro osaleb ühinemisest alates majandus- ja rahaliidus liikmesriigina, kelle suhtes on kehtestatud erand, ning peaks ühinema euroalaga pärast nõukogu vastavat otsust, mille tegemisel võetakse arvesse hinnangut selle kohta, kas Montenegro täidab vajalikke tingimusi.

EL tuletab samuti meelde 17. peatükki käsitlevat ELi ühist seisukohta (AD 4/18 CONF-ME 2), milles täpsustati, et EL määrab kindlaks, kuidas kohaldada ELi raamistikku euro kasutuselevõtuks enne kõnealuse peatüki ajutist sulgemist. Selle tulemusena töötas EL välja ja pakkus Montenegrole välja lahenduse, milles võetakse arvesse Montenegro erakorralist olukorda ja millega tagatakse, et Montenegro suhtes kohaldatav lähenemishinnang on majanduslikus mõttes samaväärne teiste liikmesriikide suhtes kohaldatava hinnanguga ning võimaldab nõuetekohaselt hinnata, kas Montenegro puhul esineb ELi toimimise lepingu artiklis 140 nõutav püsiv vastastikuse lähenemise kõrge tase.

EL tunnistas, et Montenegro on euro kasutuselevõttuga seotud lähenemise hindamise kohandatud raamistiku jaoks pakutud lahenduse ametlikult heaks kiitnud ja täitnud ELi ühises seisukohas AD 4/18 CONF-ME 2 sätestatud viienda kriteeriumi.

Montenegro jaoks kohandatud lähenemise hindamise raamistik saab ühinemislepingu osaks.

Majanduspoliitika

EL märgib, et Montenegro on teinud märkimisväärsed edusamme ettevalmistustes ELi liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimiseks kooskõlas ELi toimimise lepinguga. EL tervitab olulist vahe-eesmärki, mis saavutati statistika vastavusse viimisel 2010. aasta Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 2010) nõuetega, eelkõige seoses valitsemissektori finantsstatistika ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse andmete, tabelite ja dokumentatsiooni esitamisega, mis on ELi toimimise lepingu artikli 126 kohasel liikmesriikide eelarvete jälgimisel keskse tähtsusega. EL kutsub Montenegrot üles viima oma õigusaktid veelgi enam vastavusse riiklike eelarveraamistike statistika- ja läbipaistvusnõuetega ning võtab teadmiseks Montenegro sellealased kohustused, mis tulenevad ühinemisläbirääkimiste 18. peatükist (statistika).

EL märgib, et Montenegro on viinud oma õigusaktid üldjoontes vastavusse direktiiviga 2011/85/EL, võttes 24. augustil vastu eelarve ja eelarvepoliitilise vastutuse seaduse. Seadus hõlmab peamisi elemente, mida nõutakse eelarveraamistikke käsitlevates ELi normides, sealhulgas eelarve-eeskirju, keskpika perioodi eelarveraamistikku, tugevamat eelarve planeerimist ja täitmist, tulemuspõhist eelarvestamist, valitsemissektori võla haldamist, eelarveriskide jälgimist ja sõltumatu eelarvenõukogu loomist.

EL väljendab heameelt kõigi eelarvenõukogu liikmete ametisse nimetamise üle 31. juulil 2026, kuid kutsub Montenegrot üles kiirendama nõukogu töölerakendamist, mis peab alustama sõltumatute ja eksperdiarvamuste esitamist valitsuse eelarvekavade kohta aegsasti enne ühinemiskuupäeva.

Lisaks märgib EL, et Montenegro jätkab osalemist iga-aastases majandus- ja rahandusteemalises dialoogis ELi ja piirkondlike partnerite vahel (majandusreformi programm) ning kohustub korrapäraselt rakendama iga-aastaseid poliitikasuuniseid. Majandusreformi programm on makromajandusliku ja eelarve planeerimise keskne mehhanism, mis tagab kooskõla Euroopa poolaasta protsessiga.

EL rõhutab, et Montenegro turumajandusena toimimise funktsiooni suutlikkuse säilitamiseks ja täiendavaks tugevdamiseks ning Montenegro konkurentsivõime tagamiseks liidus liiduga ühinemisel on jätkuvalt vaja teha jõupingutusi ja järjepidevalt ellu viia struktuurireforme, eelkõige neid, mis on seatud prioriteediks ELi laienemispoliitikat käsitlevale iga-aastasele teatisele lisatud riigiaruandes, Lääne-Balkani majanduskasvu kava kohases reformikavas ning ELi ja piirkondlike partnerite vahelises iga-aastases majandus- ja rahandusteemalises dialoogis.

* * *

Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades märgib EL, et praeguses etapis ei ole käesolevat peatükki käsitlevad täiendavad läbirääkimised vajalikud.

Läbirääkimiste käigus jätkatakse õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel ja viimase rakendamisel tehtud edusammude jälgimist. EL rõhutab, et pöörab erilist tähelepanu kõikide eespool nimetatud konkreetsete teemade seirele, eesmärgiga tagada Montenegro haldussuutlikkus, suutlikkus jõustada ja rakendada käesoleva peatüki kohast *acquis*'d, hõlmates tugevdatud suutlikkust toimida turumajandusena, ning õigusaktide ühtlustamise lõpuleviimine. Erilist tähelepanu tuleb pöörata käesoleva peatüki ja läbirääkimiste teiste peatükkide vahelistele seostele. Montenegro õigusaktide vastavust *acquis*'le ja selle rakendamise suutlikkust kõigis valdkondades saab lõplikult hinnata alles läbirääkimiste hilisemas järgus. Lisaks kogu teabele, mida EL võib nõuda läbirääkimiste pidamiseks käesoleva peatüki üle ja mis tuleb esitada konverentsile, kutsub EL Montenegrot üles esitama stabiliseerimis- ja assotsieerimismõukogule korrapäraselt kirjalikku üksikasjalikku teavet *acquis*' rakendamisel saavutatud edu ja riigi haldussuutlikkuse tugevdamise kohta.

Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades pöördub EL vajaduse korral käesoleva peatüki juurde sobival ajal tagasi.

EL märgib, et Montenegro kiidab oma läbirääkimisseisukohas AD 21/17 CONF-ME 8 + ADD 1 ja selle *addendum*'is AD 64/26 CONF-ME 28 heaks 17. peatüki alla kuuluva *acquis*' 2026. aasta 28. augusti seisuga.

EL võtab teadmiseks Montenegro lubaduse, et ta jätkab oma õigusaktide vastavusse viimist *acquis*'ga ning on Euroopa Liiduga ühinemise ajaks valmis *acquis*'d rakendama.

Lisaks tuletab EL meelde, et 28. augustist 2026 kuni läbirääkimiste lõpuleviimiseni võidakse ELis vastu võtta uusi õigusakte.

**KAVAND: EUROOPA LIIDU ÜHISEST
SEISUKOHAŠT TULENEVAD ÕIGUSLIKUD
MUUDATUSED**

**[XX] OSA
PÕHIMÕTTED**

Artikkel [X]

Alates ühinemiskuupäevast osaleb Montenegro majandus- ja rahaliidus kui liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand ELi toimimise lepingu artikli 139 tähenduses.

- Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, lubatakse Montenegrol liiduga ühinemisel erandkorras jätkata euro kasutamist oma ainsa seadusliku maksevahendina vastavalt oma riigisisesele õigusele.
- Euro ei ole Montenegros liidu õiguse kohaselt seaduslik maksevahend kuni erandi tühistamiseni kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikega 2.
- Kuni erandi tühistamiseni ei anna euro kasutamine Montenegrole mingeid õigusi ega kohustusi, mis tulenevad eurot rahaühikuna kasutava liikmesriigi staatusest.
- Võttes arvesse Montenegro erandlikku olukorda, kohandatakse ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimese lõigu kolmandas ja neljandas taandes sätestatud ning aluslepingute protokollide nr 13 artiklites 3 ja 4 üksikasjalikumalt kirjeldatud nõudeid vastavalt protokollile nr [xx].

**Protokoll nr [xx] Montenegro lähenemise hindamise raamistiku teatavate kohanduste kohta
[lisatakse ühinemislepingule]**

Põhjendused

Euro kasutamine Montenegros on põhjendatud erandlike ajalooliste asjaoludega. Pärast sõjajärgset hüperinflatsiooni 1990. aastatel hakkas Montenegro 1990. aastatel *de facto* kasutama Saksa marka. Oma majanduse stabiliseerimiseks hakkas Montenegro 1999. aastal ametlikult kasutama seadusliku maksevahendina Saksa marka paralleelselt Jugoslaavia dinaariga ning 2000. aastaks sai eurost Montenegro ainus seaduslik maksevahend. Saksamaa Liitvabariigiga ei sõlmitud kokkulepet, mis reguleeriks Saksa marga kasutamist Montenegro poolt. 2002. aasta märtsis asendas Montenegro pärast euro pangatähtede ja müntide ringlusse laskmist euroalal Saksa marga kui oma ainsa seadusliku maksevahendi euroga. Ka Euroopa Liiduga ei ole kokkulepet, mis reguleeriks euro kasutamist Montenegro poolt.

- 2007. aasta oktoobris teatas nõukogu, et ühepoolne eurole üleminek ei ole kooskõlas aluslepingutega, milles nähakse ette eurole üleminek struktureeritud ja mitmepoolse lähenemisprotsessi tulemusena, ning et aluslepingute mõju Montenegro rahasüsteemile täpsustatakse sobival ajal, hiljemalt tulevaste Euroopa Liidu ühinemisläbirääkimiste ajal.
- Euro kasutamine Montenegros tekitab raskusi ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1 sätestatud ja aluslepingute protokollis nr 13¹ täpsustatud neljast lähenemiskriteeriumist kahe, nimelt vahetuskursi kriteeriumi ja vähemal määral pikaajaliste intressimäärade kriteeriumi kohaldamisel. See vähendab nende tegelikku majanduslikku asjakohasust ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1 sätestatud püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme nõude täitmise hindamisel.

¹ Protokoll (nr 13) lähenemiskriteeriumide kohta (ELT C 202, 7.6.2016, lk 281–282, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_13/oj).

- Võttes arvesse euro kasutamist Montenegros, ei saa makromajanduslikku ja finantsstabiilsust ohustavate riskide turupõhisuse kontrolliks kasutada täiel määral vahetuskursi ja pikaajalise intressimäära kriteeriume, nagu on ette nähtud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1 ja aluslepingute protokollis nr 13. Eelkõige on hindamisel määrava tähtsusega raskuseks tõsiste vahetuskursipingete puudumise kontrollimine, mis ei ole vahetuskursi puudumise korral asjakohane. Et võimaldada hinnata püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme nõude täitmist, peaks ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 viimases lõigus nimetatud muude majandusliku integratsiooni ja lähenemise seisukohast oluliste tegurite põhjalik uurimine asendama vahetuskursi kriteeriumi kohaldamise ja täiendama intressimäära kriteeriumi, võttes arvesse vahetuskursi kriteeriumi sisulise kasutamise võimatust ja pikaajalise intressimäära kriteeriumi kasutamisest saadavat vähest kasu.
- Muude asjakohaste asendavate ja täiendavate elementidena kasutatavate tegurite valimisel juhendatakse funktsiooni samaväärsuse põhimõttest, mille eesmärk on korvata püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme saavutamise hindamisel sellise asjakohase teabe puudumist, mida oleks muul juhul saadud tõsiste vahetuskursi pingete ja kõrge pikaajalise intressimäära analüüsimisel. See peaks ka tagama, et Montenegro suhtes tehtav lähenemise hinnang on majanduslikus mõttes samaväärne hinnanguga, mida tehakse muude liikmesriikide suhtes, kellele on kehtestatud erand.

- Eelkõige peaks: i) maksebilansi (jooksev-, kapitali- ja finantskontod), sealhulgas finantsvarade ja kohustuste välispositsioonide olukorra ja arengu; ning ii) hindade ja kulude konkurentsivõime olukorra analüüsimise eesmärk olema teha kindlaks võimalik väline või sisemine haavatavus, mis võiks põhjustada tõsiseid pingeid vahetuskursis, kui Montenegrol oleks oma vääring. Hindamise eesmärk peaks olema hinnata Montenegro välispositsiooni jätkusuutlikkust. Samuti tuleks uurida võimalikku sisemist tasakaalustamatust, mis võib põhjustada välist tasakaalustamatust. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikega 1 ja aluslepingutele lisatud protokolliga nr 13 peaks Montenegrol vahetuskursimehhanismis (ERM II) osalemise ajal olema vähemalt kahel järjestikusel aastal jätkusuutlik välispositsioon.
- Nende elementide analüüs, millele on osutatud eelmises põhjenduses, peaks olema püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme saavutamise hindamisel sama asjakohane kui muude lähenemiskriteeriumide analüüs. Analüüs võib anda positiivse hinnangu, kui ka muud kriteeriumid on täidetud ja on kindlaks tehtud püsiva vastastikuse lähenemise kõrge tase, või negatiivse hinnangu, kui esinevad riskid seoses välispositsiooni jätkusuutlikkusega.
- Hindamisel tuleks arvesse võtta Montenegro makromajanduslikke põhinäitajaid ja seda, kas jooksevkontot toetavad stabiilsed välisrahastamise allikad, nagu on kajastatud finantskontol. Finantsvarade ja kohustuste välispositsioonide täiendav analüüs peaks võimaldama mõõta riigi avatust välisinvestorite suhtumise võimaliku muutumise riskidele ja sellega seotud välispositsiooni järsu korrigeerimise riske. Selles analüüsis tuleks arvesse võtta ka väliskohustuste jagunemist välismaisteks otseinvesteeringuteks ja võlaks. Kuigi hindu ja kulusid tuleks uurida hindade stabiilsuse kriteeriumi osana, peaks väliste konkurentsivõime näitajate analüüs aitama mõista, kas hindade ja kulude akumulieeritud muutused kujutavad endast riski välissektori tulemuslikkusele, mida mõõdetakse näiteks ekspordi turuosa suurenemisega.

- Lisaks tuleks analüüsiga püüda kindlaks teha võimalikud sisemised tasakaalustamatused, mis võivad juhul, kui nendega ei tegeleta, lõpuks nõuda välist kohandamist. Need peaksid eelkõige hõlmama kodumajapidamiste ja ettevõtete võlakooormuse arengu hindamist, võttes arvesse nii võla dünaamikat kui ka selle taset. Mõlemat mõõdet tuleks hinnata riigi makromajanduslike põhinäitajate valguses. Võimaliku sisemise tasakaalustamatuse analüüsi tuleks täiendada finantssektori võimalike nõrkade kohtade uurimisega, sest sellised nõrgad kohad võivad toimida muude makromajanduslike tasakaalustamata seisundite tugevate võimendajana. Kuigi eelarve tasakaalustamatus on hästi dokumenteeritud võimalik välise tasakaalustamatuse allikas, tuleks selle hindamine teha eelarvekriteeriumi raames ja seetõttu peaks see muude tegurite analüüsist välja jääma.
- Jätkusuutlikkuse kahe mõõtme – välis- ja sisemõõtme – puhul tuleks hindamine läbi viia, uurides mitmesuguseid näitajaid. Võimalikku vastastikku tugevdavat mõju omavate haavatavuse võimalike allikate kindlakstegemisel tuleks arvesse võtta mitmemõõtmelist koostoimet. Analüüsis tuleks ulatuslikult tugineda meetoditele ja kvantitatiivsetele vahenditele, mis on välja töötatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrusega (EL) nr 1176/2011 (makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta)² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrusega (EL) nr 1174/2011 (euroalal esineva ülemäärase makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimiseks võetavate täitemeetmete kohta)³ kehtestatud makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames. Analüüsis tuleks eelkõige arvesse võtta makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse võimalike põhjalike analüüside tulemusi. Kooskõlas varasemate lähenemisaruannetega tuleks muude tegurite hindamisel arvesse võtta ka institutsioonilist kvaliteeti, arvestades selle rolli makromajandusliku vastupanuvõime ja majanduse kohanemisevõime kujundamisel.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1174/2011 euroalal esineva ülemäärase makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimiseks võetavate täitemeetmete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 8–11 ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1174/oj>).

- Montenegro suhtes tuleks kohaldada hinnastabiilsust ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust käsitlevaid lähenemiskriteeriume, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1 ja aluslepingute protokollis nr 13. Samuti tuleks Montenegro suhtes kohaldada nõuet, et riigisisised õigusaktid peavad olema kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1.
- Kooskõlas ERM II-s osalemise praeguse raamistikuga, mille on kehtestanud ERM II osalised 2018. aastal Bulgaaria puhul ning 2019. aastal Horvaatia puhul, peaksid Montenegro ja ERM II osalised leppima kokku mitmes eelnevas poliitilises kohustuses, mida liikmesriik peab täitma enne ERM II-ga ühinemist poliitikavaldkondades, mis on väga olulised sujuvaks üleminekuks ERM II-le ja selles osalemiseks. Eelnevad kohustused peaksid hõlmama vähemalt tihedat koostööd ühtse järelevalvemehhanismiga, asjakohast makrotasandi usaldatavusraamistikku ning sobivat rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikku.
- Kooskõlas varasemate tavadega peaks Montenegro võtma ERM II-ga ühinemise hetkel täiendavaid kohustusi (edaspidi „sisenemisjärgsed kohustused“), et saavutada püsiv vastastikuse lähenemise kõrge tase, nagu on nõutud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikes 1.
- Eelnevate ja sisenemisjärgsete kohustuste puhul tuleks muude tegurite hulgas arvesse võtta vajadust reformide järele, et käsitleda makromajanduslikke haavatavusi ja muid Montenegro varasemast ühepoolsest euro kasutuselevõtust tulenevaid teemasid.
- Montenegro peaks samuti võtma vajalikud meetmed oma keskpanga tegevussuutlikkuse ja analüüsivõime tugevdamiseks rahapoliitika valdkonnas, et tagada erandi tühistamise korral Montenegro keskpanga tõhus osalemine eurosüsteemis.

Artikkel 1

Kohaldamisala

Käesoleva protokolliga kehtestatakse lähenemise hindamise kohandatud raamistik euro kasutuselevõtuks Montenegros vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 140 seoses ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimese lõigu kolmanda ja neljanda taandega, mida on üksikasjalikumalt käsitletud aluslepingute protokolli nr 13 artiklites 3 ja 4. Käesolev protokoll ei mõjuta nende artiklite neid elemente, mille kohandusi käesolev protokoll ei sisalda.

Artikkel 2

Lähenemiskriteeriumide kohaldamine

ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimese lõigu kolmandas taandes sätestatud ja aluslepingute protokolli nr 13 artiklis 3 üksikasjalikumalt käsitletud vahetuskursi kriteeriumi ei kohaldata Montenegro puhul olulise majandusliku kriteeriumina ning see asendatakse artiklitega 4–6.

- Montenegro suhtes kohaldatakse jätkuvalt ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimese lõigu neljandas taandes sätestatud ja aluslepingute protokolli nr 13 artiklis 4 täpsustatud pikaajalise intressimäära kriteeriumi, mida täiendavad artiklid 4–6.

Artikkel 3

Osalemine vahetuskursimehhanismis ERM II

Olenemata artikli 2 lõikest 1 taotleb Montenegro osalemist vahetuskursimehhanismis (ERM II), nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimese lõigu kolmandas taandes.

- Montenegro osaleb vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 140 ja aluslepingute protokollile nr 13 artiklile 3 ERM II-s vähemalt kaks järjestikust aastat enne positiivse lähenemishinnangu vastuvõtmist.
- Montenegrol on ERM II-s osalemise ajal jätkusuutlik välispositsioon vähemalt kahe järjestikuse aasta jooksul.
- Enne ERM II-s osalemist lepivad Montenegro ja ERM II osalised kokku mitmes eelnevas poliitilises kohustuses, mis Montenegro peab enne ERM II-ga ühinemist täitma. Montenegro võtab täiendavaid kohustusi ka ERM II-ga ühinemise hetkel (edaspidi „sisenemisjärgsed kohustused“).

Artikkel 4

Muud asjakohased tegurid

Selleks et hinnata, kas Montenegro on saavutanud püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme, pööratakse erilist tähelepanu ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 viimases lõigus osutatud muude asjakohaste tegurite analüüsimisele.

Artikkel 5

Välispositsiooni jätkusuutlikkuse hindamine

Artiklis 4 osutatud analüüs hõlmab eelkõige järgmise hindamist:

- i) maksebilansi (jooksev-, kapitali- ja finantskontod), sealhulgas finantsvarade ja kohustuste välispositsioonide olukord ja areng; ning
- ii) hindade ja kulude konkurentsivõime olukord ja areng.

1. Analüüsi käigus tehakse kindlaks võimalik väline või sisemine tasakaalustamatus, mis võiks tekitada tõsiseid vahetuskursipingeid, kui Montenegrol oleks oma vääring, ja välispositsiooni jätkusuutlikkus.
2. Välispositsiooni jätkusuutlikkust ohustavate riskide olemasolu võib viia järelduseni, et püsiva vastastikuse lähenemise kõrget taset ei ole saavutatud.

Artikkel 6

Sisemine tasakaalustamatus ja finantssektor

Artikli 5 lõike 2 kohaldamisel hõlmab võimaliku välist tasakaalustamatust põhjustada võiva sisemise tasakaalustamatuse hindamine järgmist:

- i) kodumajapidamiste ja ettevõtete võlakoormuse areng;
- ii) finantssektori nõrgad kohad.

Artikkel 7

Keskpanga tegevussuutlikkus

Montenegro võtab vajalikud meetmed, et tugevdada oma keskpanga tegevussuutlikkust ja analüüsivõimet rahapoliitika valdkonnas.

Need meetmed tagavad erandi tühistamise korral Montenegro keskpanga tõhusa osalemise eurosüsteemis.